

ZIMNÉ POVIEDKY

INGVILD H. RISHØI

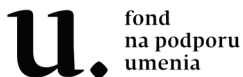
tichá voda

premedia

*Vydanie knihy z verejných zdrojov
podporil Fond na podporu umenia*

This translation has been published with
the financial support of NORLA

Ingvild H. Rishøi: Zimné poviedky

Prvé vydanie

Vinternoveller

Copyright © Gyldendal Norsk Forlag AS 2014

All rights reserved

Translation © Lubomíra Kuzmová, 2018

Copyright © Vydavateľstvo Premedia, 2018

ISBN 978-80-8159-590-5

OBSAH	Nemôžeme pomôcť všetkým	7
	Ten pravý Thomas	31
	Súrodenci	79

NEMÔŽEME POMÔCŤ VŠETKÝM

KEĎ PRICHÁDZAME na Linderud, Alexa sa pociká. Mali sme ísť pešo až domov, súhlasila predsa, nemá zmysel vyhadzovať peniaze na päť zastávok. Sme však len kúsok za obchodným centrom, ešte nie sme ani v polovici.

Veď som sa jej pýtala, či jej neprekáža ísť pešo. Vyliezla na bránku materskej školy, zvesila reťaz a povedala *nevadí, mami*.

Nehovorí nič, no kráča s rozkročenými nohami a ja viem, že jej je zima. Veď je december. Pod páperovou bundou sa jej hojdá reflexný štítok.

Šesťdesiat mínus štyridsaťpäť je pätnásť. Zostáva mi pätnásť korún.

Nemôžem však cestovať načierno, keď je so mnou, vidí všetko, čo robím, pozerá sa na mňa celý čas, a keď vojdeme zadnými dverami, náhle sa zastaví pri označovači a povie: – Máme lístok, mami?

Bytovky sa lesknú a Alexa sa kníše, autá hrmocú a pouličné lampy sú plné písmen napísaných fixkou, pamätám si, že Alex takto napísal moje meno za športovou halou. Nepoviem o pocikaní sa ani slovo, ale viem, že keď prídeme domov, bude sa ponáhľať do kúpeľne, zavrie dvere a po niekoľkých dňoch nájdem tie gaľky skrkvané naspodku koša so špinavou bielizňou, taká je, tak to chodí, taká je.

Nemám to srdce pozeráť sa, ako sa kníše.

– Pôjdeme autobusom, – poviem.

Pozrie sa na mňa.

– Áno, – odpovie. – To bude lepšie.

Otočíme sa. Obchodné centrum je vysvietené. Ozdobili ho svetlami krížom-krážom, aby vyzeralo ako darček.

Vtom ma Alexa chytí za ruku a zastane.

Stojí pred nami akýsi chlapec. Usmieva sa, je asi v mojich rokoch, je pekný. Drží papierový pohár.

– Neprispejete mi pár drobnými? – opýta sa.

Má opuchnuté prsty. Alexa mi stisne ruku. So všetkými súcití, až príliš, napríklad s bábikami, je to choré, ide sa zblázniť, aby mali všetky paplón vyťahnutý až po krk, ležia jej pri nohách v posteli a ona sa každý večer dvadsaťkrát postaví a kontroluje, či je to spravodlivé. Musí sa zmeniť. Musí sa viac podobať na mňa.

– Bohužiaľ, – odvetím a kráčam ďalej.

Chlapec má tepláky naspodku zablatené a ja sa pozerám Alexe na nohy, pohybuje sa tak strnulo a čudne. Tak to chodí. Tak to chodí, spomeniem si na všetky tie dievčatá, krížiky v školskom diári a tabletky „po“ v peňaženke, tak to chodí, keď človek nie je ako ony. Tam je zastávka. Hádám máme niečo v mrazničke, nejako to prežijeme, v takomto stave nemôže ísť domov pešo.

Pozrie sa na mňa.

– Mami, – povie. – Prečo?

– Čo prečo? – opýtam sa.

Zvykne si myslieť, že jej vidím do hlavy.

Stojíme na zastávke. Pozriem sa do zákruty, žiadny autobus neprichádza. Pocikané gačky sú už určite ľadové.

– Prečo nie? – spýta sa.

Ach, toto ma rozčuľuje. Sme dve, musí sa s tým skrátka zmieriť.

– Musíš povedať viac, keď neviem, na čo myslíš, – poučím ju. – Musíš mi to vysvetliť lepšie.

– Prečo by sme mu nemohli dať nejaké drobné? – opýta sa.

Opäť sa pozriem do zákruty.

Pretože nijaké peniaze nie sú drobné. Pretože tvoj otec už tri mesiace nezaplatil alimenty, nevšimla si si, že ti nezavolať

na narodeniny, uložila som ťa do postele na hlavu s korunou zo škôlky a potom som sedela pri kuchynskom stole s nohami na stoličke a čelom opretým o kolená, on teraz myslí na iné dievčatá, vidíš tieto dve desaťkorunáčky a tieto dve dvadsaťkorunáčky? Musia nám vystačiť na celý víkend. Vidíš toto tetovanie, to je meno tvojho otca, a keby som na to mala, stal by sa z neho vták. Jeden večer, keď som sedela pri kuchynskom stole, som toho vtáka nakreslila na baliaci papier, bol pekný, mal nadvihnuté krídla, vyzeralo to, akoby vzlietal.

Začína pršať. Natiahnem jej kapucňu.

– Nemôžeme pomôcť všetkým, – poviem.

Lebo keď sa na mňa Alexa pozrie, vidí dospelého. A keď ju Alex vyzdvihne zo škôlky, vidí dospelého, v jednej ruke drží basketbalovú loptu a druhou drží ju, potom sa vytratia po ceste a ona si myslí, že je dospelý, ale on predsa z dospeláckych vecí nič neovláda, v škôlke si nikdy nenatiahne modré návleky, nevie, čo znamená vypršanie termínu, ani čo treba robiť s deťmi, ktoré sa neustále pocikávajú, vôbec sa nestaral o nálepky, ktoré mala dostať, ak sa nepociká, hoci nám v zdravotnom stredisku prikazovali, aby sme boli dôslední.

Ovláda iba jedno, hrať basketbal.

A ona vidí len jedno, že je to jej ocko, ocko, ocko. A ja, ja si spomínam len na jedno, jeho ruky všade na mojom tele, a ako sa hýbal, keď sa odrážal. Visel vo vzduchu tak dlho. A keď sa narodila, pamätám si, čo povedal. Naklonil sa nad posteľ a povedal: – Úplne sa na mňa podobá. Do pekla, úplne sa podobá. Musí sa volať Alexa.

Je to pravda.

Vidím to neustále. Ako uteká, ako sa pohybuje.

A zrazu zavrie oči a ruky zovrie v päšť, ramená jej visia pozdĺž tela, vyzerá ako tučniak.

– Ale on nemal ruku! – povie. – Čo si nevidela?

Potrasie hlavou. Začne trucovať tým svojím spôsobom.

– Nemal ruku? – pýtam sa.

– Iba jednu! – Čo ty nič nevidíš, mama?

Čupnem si. Z pleca sa mi zošmykne ruksak. Hlava sa jej kolíše z boka na bok.

– Alexa, – poviem.

Ale neviem, čo mám hovoriť ďalej. Okolo sa mihajú ďalšie a ďalšie autá. Nikdy mi nenapadá nič múdre, vždy to tak bolo a nezmenilo sa to, ani keď sa mi narodilo dieťa. Skloním sa k nej. Na kapucňu jej dopadajú dažďové kvapky.

Ten zvuk. Pripomína mi karavan.

Kvapky dopadajúce na strechu karavanu.

A mamu, keď bola veselá, keď sa obloha rozjasnila a ona sedela vo vchode do stanu so zatvorenými očami a tvárou obrátenou k večernému slnku. *Keď tretí raz stúpiš do machu, už nikdy sa nezdvihne*, povedala mama. *Keď sa tretí raz ponoríš, utopíš sa.*

Zapla špirálu proti komárom a zapálila si. Vydýchla dym a žmúrila oči do mora.

Teraz je však všetko úplne ináč. Zmenila sa jedna vec za druhou, mám prácu a dcéru a tieto dni, sedím tu na chodníku, ona má päť rokov a trasie hlavou a priviera oči, a vo mne ten zvuk dažďa vyvoláva svetielko nádeje.

Všetko môže byť opäť ináč.

Všetko môže byť fajn.

Obzriem sa.

Stojí tam vo svetle pouličnej lampy. Je možné, že má iba jednu ruku. Alexa má určite pravdu, zvykne si všetko všímať, kto má dozor, ktorý deň, koľko vajec zostalo v chladničke. Má určite iba jednu ruku.

Vstanem a chytím ju za ruku. Potrebuje rukavice do dažďa, stoja asi sto korún, veď má úplne mokré a studené ruky. Potom jej poviem: – Tak sa vráťme. Ešte stále tam stojíš.

Vtedy otvorí oči. Zakloní hlavu. Kapučňa sa jej zošmykne a tvár jej žiari. Je taká pekná, vždy taká bola, pamätám si, keď ju v nemocnici umyli a Alex sa obrátil na sestričky a povedal, *pozrite sa na tie ústa, už ste videli také dieta? Bude taká pekná ako jej mama.*

– Dáme mu niečo? – pýta sa Alexa.

– Áno, – odpovedám. – Nevedela som, že má iba jednu ruku.

Začne poskakovať. Najprv hore dole, potom vpred, reflexný štítok jej svetielkuje, Alexa poskakuje a ja ju vediem, po chodníku medzi všetkými ľuďmi, ruka sa mi pri jej výskokoch hojdá hore-dolu.

Chlapec má na sebe bundu s kapučňou. Usmieva sa.

– Predsa len mám pár drobných.

Vyberiem peňaženku a odzipsujem ju. Za nami začne hučať siréna, Alexa si priloží dlane k ušiam, potom siréna stíchne, Alexa si uši pustí a ja mu hodím mincu.

Až potom si všimnem, akú mincu som mu hodila. Ale už je neskoro.

Je to dvadsaťkorunáčka.

Chcela som mu dať desaťkorunáčku.

Teraz je už neskoro.

Dala som mu dvadsať korún.

Ležia tam, naspodku jeho papierového pohára. Teraz už nemôžeme ísť autobusom, musí ísť domov pešo v tých pocikovaných nohaviciach, ale ešte to nevie, takže sa iba usmieva a on na ňu zažmurká a povie: – Ďakujem.

Gaťky jej v tomto počasí nevyschnú, a keď dostane zápal močového mechúra, budem musieť zavolať Alexovej mame, nemôžem už zostať doma, vybrala som si už dvadsať dní nemocenskej, ak zostanem doma, prídem každý deň o osemsto korún.

– Nech sa páči, – povie Alexa.

– Máš milú dcéru, – povie chlapec.

– Ďakujem, – odvetím.

Ale čo budem teraz robiť?

Keby sme sa len mohli zviest' načierno. Ona to však neznesie, nechápem prečo, o pravidlách som jej nepovedala ja, no ona vždy všetko vie, všetko zistí a na všetko sa pýta. *Mami, pýta sa, je v karamelovej nátierke cukor? Do škôlky sa nesmie nosiť nezdravé jedlo.*

– Si ale veľmi mladá mama, – ozve sa chlapec.

– Áno, – odpoviem.

Vtom si čupne a nahne sa dopredu. Niečo jej pošepká do ucha.

Ona prikývne.

Potom otočí hlavu a niečo pošepká ona jemu.

– Ideme, Alexa, – poviem.

Usmeje sa. Aj on sa usmeje.

Ešte nikdy som ju nevidela takto sa usmievať. A ako to, že sa dokáže rozprávať s cudzími? Keď ja to vôbec nedokážem.

– Ideme, – hovorím.

No ona sa naňho usmieva ďalej, so zavretými ústami a prižmúrenými očami.

Potiahnem ju k sebe, no ona sa otočí, kýva, a ja neviem, čo mám teraz robiť, nechápem, prečo idem k zastávke, nemôžeme predsa ísť autobusom.

– Čo ti povedal? – spýtam sa.

Neodpovedá.

– Alexa.

Začne skákať na jednej nohe, preskočí mláku, ešte stále sa usmieva.

– Odpovedaj, – hovorím.

– Ale mami, – odpovie a prestane skackať. – To je tajomstvo.

Zastanem.

– Je to narkoman, – poviem. – Nemôžeš mať tajomstvá s narkomanmi.

Vtedy zovrie pery a hľadí priamo pred seba.

– Čo ti povedal?

– Povedala si, že tajomstvá sa nemajú prezrádzať.

– Ale teraz hovorím, že mi máš odpovedať, – poviem jej, a hovorím to preto, že sa vo mne niečo zlomí, čupnem si, doteraz predou mnou nemala nijaké tajnosti, a znovu ma prepadá ten pocit a ja ho neznesiem, predstavujem si, že zomiera, a smrť je vlastne všade, je ukrytá, iba prekrytá asfaltom, a lekárňou s blikajúcim krížom, ale je to iba tenká vrstva, a ak zomrie, nebudem sa s tým vedieť vyrovnáť, neviem sa vyrovnáť ani s tým, že sa rozpráva s cudzími, silno ju chytím za plecía. – Čo povedal? – opýtam sa.

– Že som mala... Ale veď tajomstvá sa nemajú prezrádzať! – vykríkne.

Potom sa mi hodí do náručia. Vzlyká.

– Mami! Ešte som sa aj pocikala!

Je úplne uvoľnená. Počujem, že prichádza autobus, zabrzdí a otvorí dvere.

– A gatky mám celé studené! – povie.

– To bude dobré, – hovorím.

Počujem, ako autobus dvere zatvorí a odíde.

– Vždy sa pocikám! – povie.

– Alexa, veď už si taká šikovná.

– A úplne si zničím šaty, – povie.

– Ale no tak, dievčatko moje, – odvetím.

Ale veď má pravdu. Pocikáva sa rovnako ako predtým, tie nálepky za odmenu vôbec nepomohli, iba ju vystresovali. A ničí jej to šaty, aj v tom má pravdu, na niektorých nohavičkách sa medzi nohami látka stenčila.

Teraz však hovorí o iných veciach, mozog jej blúdi, dych sa jej zrýchľuje a ona znovu potriasa hlavou.

– Veľa detí si robí zle, a on nemal ruku, a keď sme išli

von, nevedela som, ktorý sveter si mám dať! Nevedela som, ktorý si povedala!

Taká je niekedy. Posadnutá tým, čo som povedala.

Veď ona je bláznivá.

Toto mi zide na um, už dávnejšie mi to zišlo na um a strasie ma z toho. Ako som mohla priviesť na svet bláznivé decko? A môžem ho ešte nejako opraviť?

– Stále sa pocikávam! – povie, a ja neviem, čo mám robiť, tak ju iba držím, iba ju k sebe tisnem, pod bradou cítim jej mokrú bundu a obloha nad obchodným centrom je čierna.

Na neónových písmenách sedia vtáky. Vzlietnu a stúpajú. Sú to čajky. Pamätám si, čo povedala mama: *Keď tretí raz vyrušíš jej hniezdo, čajka sa nikdy nevráti. Dažďové kvapky kreslia v mlákach kruhy. Pamätám sa na všetko, čo mama povedala, keď sa tretí raz ponoríš, utopíš sa.*

– Nikto nemá rád tých, čo sa pocikávajú! – povie Alexa. Vtedy vstanem.

Pohľadím ju po tvári.

– Alexa, – poviem.

Žmúri oči.

– Vieš, čo teraz urobíme? – opýtam sa. – Pôjdeme do toho obchodáku a kúpime ti nové gaťky.

Otvorí oči.

– Tu? – opýta sa.

– Áno, – odpoviem.

– Teraz?

Prikývnem.

Vtedy sa rozosmeje.

A ja tam stojím a dívam sa na ňu. Rozprší sa ešte viac, kvapky dopadajú na asfalt, a ja sa len chcem na ňu dívať, neviem, ako sa dostaneme domov, čo budeme jesť, aký budeme mať víkend. Nemusím na to myslieť. Dobre to dopadne. Odhrniem jej vlásky z tváre. Je taká pekná. Keď sa smeje, má také úzke, jasné oči.